

Verhaal in de preek kan goed hulpmiddel zijn

(boekbespreking van 'Dwing hulle om in te kom')

door dr. Jos Douma

Verhalende preken. In de afgelopen jaren is daar her en der mee geëxperimenteerd op gereformeerde preekstoelen. Enkele preken haalden zelfs de krant. Naast veel enthousiaste reacties klonken er ook bezorgde en afwijzende geluiden. Wat halen we in huis met de narratieve (verhalende) preekvorm?

J. van der Linden, theologiestudent uit Zuid-Afrika, wijdde aan dit thema een scriptie. Deze is nu in eigen beheer als brochure uitgegeven. De titel van deze brochure van een kleine honderd bladzijden luidt (in het Zuid-Afrikaans): 'Dwing hulle om in te kom'. 'n Inleiding tot die beoordeling van die narratiewe preekvorm.

De auteur probeert op evenwichtige wijze de verhalende preekvorm te bespreken. Daarbij valt op dat er veel waarderende woorden vallen over deze preekvorm. Het is immers belangrijk dat in de prediking het verhaal van de God die (heils)geschiedenis heeft gemaakt, nieuw verteld wordt. Bovendien spreekt het verhaal, als het goed wordt verteld en uitgebeeld, de gemeente ook werkelijk aan. Want in verhalen gaat het over mensen zoals wij, met wie de hoorders zich kunnen identificeren.

Juist voor mensen die zich in hun geloof weten aangevochten, kan een verhaal in de preek een geweldig hulpmiddel zijn. Verhalen spreken aan. En dat is ook waar het in de prediking om gaat: dat mensen van Godswege worden aangesproken.

Van beneden

Toch staan deze positieve opmerkingen bij Van der Linden in een kader waarin vooral veel kritiek klinkt op de narratieve homiletiek (preekkunde). Voor een goed deel is die kritiek ook terecht.

Want de narratieve homiletiek wordt gekenmerkt door een ongereformeerde Schriftopvatting: de Schrift is een getuigenis van mensen en vanuit het oogpunt van het verhaal gezien is het per definitie oninteressant of een verhaal nu wel of niet waar is gebeurd. Verder ligt er een directe relatie met de ervaringstheologie: de mens en zijn beleving staan centraal. Het goddelijke gezag van de Schrift als Gods openbaring wordt miskend. Zo is er nog meer te noemen.

Deze achtergrond brengt Van der Linden in enkele (te) grove penseelstreken in kaart, om daar dan een solide gereformeerde beschouwing tegenover te stellen.

Dat kan ik op zichzelf erg waarderen: dat Van der Linden in een gezond gereformeerd kader aandacht wil vragen voor de mogelijkheden van het verhaal in de preek, terwijl hij tegelijk voor de gevaren waarschuwt.

Toch ben ik bang dat vooral dat laatste zal blijven hangen bij de lezers. Er gaan zoveel lampen op rood, dat het welhaast onmogelijk lijkt nog waarderend te zijn over verhalend preken.

Dwingend

Aan die beeldvorming zal ongetwijfeld ook de titel van de brochure bijdragen: 'Dwing hen binnen te komen'. Dat is een citaat uit Lucas 14, waar de gelijkenis van de verontschuldigen wordt verteld. En zeker is het waar dat dit bijbelcitaat een belangrijk aspect van de prediking in beeld kan brengen: het evangelie is geen vrijblijvende boodschap.

Toch klinkt zo'n bijbelwoord als titel van een brochure over het verhaal in de preek mij te dreigend in de oren. De gedachtelijn die erdoor wordt opgeroepen, is deze: 'Prediking is dwingend. Verhalen dwingen niet, ze zijn juist vrijblijvend. Voor het verhaal is in gereformeerde prediking geen plaats.' Ik heb de indruk dat dat niet is wat de auteur voor ogen staat. Naast zijn fundamentele kritiek op de narratieve homiletiek (en theologie) weet hij heel waarderend te spreken over het verhaal in de preek. Maar de keuze voor de titel zet de lezer mijns inziens te veel op het spoor van verzet tegen de narratieve preekvorm. En dat is jammer. Want het is een keuze, een inzet, die aan het einde nauwelijks nog kan worden goed gemaakt.

Uitnodiging

Een andere keuze was ook mogelijk geweest. Want natuurlijk: de prediking van Gods Woord is geen vrijblijvende zaak. Maar het is alleréérst een zaak van de liefde van God, de God die iedereen die het maar horen wil, van harte uitnodigt deel te krijgen aan het heil in Christus.

Als we prediking kunnen omschrijven als 'het gezicht van Christus' (C. Trimp), dan zou een wat meer aansprekende titel zijn geweest: 'Komt allen tot Mij...' Over de (on)mogelijkheden van de narratieve preekvorm. Dat zou in ieder geval lezers die in beginsel positief staan tegenover het verhaal in de preek (juist omdat grote delen van Gods openbaring in verhalende vorm naar ons toekomen), uitnodigen kennis te nemen van deze bijdrage aan het gesprek over de (verhalende) prediking.